

Szgampopa

A Megvilágosodás Ékkő-füzére, a Nemes Tanítások Kívánságteljesítő Drágakövéből

A tettekről és azok gyümölcseiről szóló tanítás

Miféle okból fakadnak azok a szenvedések, amelyekről eddig beszéltünk? – a tisztátalan cselekedetekből. Ahogy a Karmasataka szútrában írva van:

„A lények sokaságát a különféle tettek teremtik meg.”

A Mahákaruná pundariká szútra szerint:

„E világ a tett varázsa,
lényeit a tett teremti,
okaiból létesülnek
sorsuk köré fonva hálót.”

Az Abhidharmakósából:

„Az összes világot a tett alkotja.”

Milyen típusai léteznek? – a gondolat és a végiggondolt. Abhidharmasamuccsaja szerint:

„Mifélek lehetnek a tettek? – gondolat és elgondolt szándék.”

Az Abhidharmakósából:

„A tett a gondolat s az általa létrehozott cselekvés.”

A Múlamadjamaka káriká mindezt megerősíti:

„A legkiválóbb bölcs mondta: a tettek gondolatok és elgondolt szándékok.”

E kettő valójában mit jelent? A gondolat az elme tette. A gondolat révén hozza létre az elme a szót (az elgondolt szándék cselekedeteit) – a testi és a szóbeli tettek ez a helyes felfogása.

Az Abhidharmakósából:

„A gondolat az elme tette. Az elme révén létrehozott tett – testi és szóbeli lehet.”

Az ilyen tett és az általa létrehozott gyümölcs magyarázata, röviden:

Osztályozás és lényegi sajátosság, tulajdonítás és szigorú következmény, kicsiny okból keletkező nagy eredmény és kimeríthetetlenység – e hat pontban lehet összegyűjteni az ok-okozatiság tanát.

I. A tett és gyümölcse, amelynek három típusa van – erénytelen, erényes ill. rezzenetlen tettekből létrejövő eredmény.

II. Mindegyik osztály lényegi meghatározása.

II. / a Az erénytelen tett oka és okozatai

Általában sokféle viselkedésmód létezik, ezekből most tízfélét veszünk szemügyre. A testhez tartozás szerint a gyilkossággal kezdjük, ez három lesz,

a beszéd révén a hazugsággal, ez négy, a helytelen tudati viselkedések közül pedig a sóvárgással, ez ismét három lesz.

Mindegyiknek három-három alkategóriája van: az osztályozás, az eredmény és a legrosszabb lehetőség.

A gyilkosság. Három típusa – vágyakozás, harag és ostobaság miatt elkövetett cselekedetek. Ami az elsőt illeti, a hús, a bőr és ezekhez hasonlók (élelem, kisebb javak) megszerzése érdekében, vagy duhajkodás közben, esetleg vagyonszerzés céljából, valamint saját magunk vagy barátunk megvédelmezése miatt történhet gyilkosság. Ami a másodikat illeti: például miután harag ébred bennünk olyasvalaki iránt, aki rosszindulatú. A harmadik esetben, áldozati tett és ezekhez hasonlók miatt.

Három eredménye: a következmények beérésének gyümölcse, az oknak megfelelő következmény és a hatásszerű következmény. A beérett gyümölcs pokoli születést jelent. Az oknak megfelelő következmény szerint még ha emberi világba kerül is az elkövető – élete rövid és betegségektől sújtott lesz. A hatásszerű következmény szerint kedvezőtlen országba, minden pompát nélkülöző vidékre születik.

A legrosszabb eset a gyilkosságok közül az apáé, aki ha ráadásul még arhat is, az ő megölése a legsúlyosabb bűn.

A lopás. Három típusa: erőszakkal, titokban, illetve megtévesztés révén történő lopás. Az első – ok nélküli, szükségtelen, durva cselekedet. A második: például egy raktár megfúrása, feltörése, azaz egy olyan rablás, amelyet senki sem vesz észre. A harmadik: csaló áruvás, hamis mérleggel ügyeskedés és ehhez hasonlók.

Három eredménye: a következmények beérésének gyümölcse értelmében az éhes szellemek közé születik az ember. Az oknak megfelelő következmény szerint még ha az emberi világba kerül is, vagyonaiban szűkölködni fog. A hatásszerű következmény szerint: zúzmarás, jeges földre születik.

A legrosszabb eset a lopások közül, egy lámától vagy a Három Ékességhez tartozó vagyomból rabolni, ezek a legsúlyosabb bűnök.

A paráználkodás. Három típusa létezik: amit a vérségi kötelék tilt, saját magunk elkötelezettsége, illetve a tan révén tiltott módon. Az első – anyával, nőtestvérrel vagy más nőrokonokkal paráználkodni. A második esetben, egy férjhez vagy egy királyhoz tartozó nővel. A harmadik öt részből áll: ha van is feleség, vele a nem megfelelő testrészt használata, a nem megfelelő helyen, a nem megfelelő időben, a nem megfelelő mértékben, a nem megfelelő viselkedéssel. Ami az elsőt, a nem megfelelő testrészt illeti, a végbélnyílás alkalmazása. A nem megfelelő hely – láma közelébe vagy kolostor vagy ereklyetartó építmény mellett, vagy ahol sok ember gyűlt össze. A nem megfelelő idő – visszavonulás, tisztulás vagy terhesség idején, vagy szoptatáskor, vagy amikor világos van. A nem megfelelő mérték – ötnél többször. A nem megfelelő viselkedés: a kegyetlenség, esetleg egy férfival vagy egy nem nélkülivel (hermafroditával) a szájon vagy végbélnyíláson keresztül létrejövő nemi kapcsolat.

Három eredmény: a következmények beérésének gyümölcse értelmében az ember az éhes szellemek közé születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha az emberi világba kerül is, gyűlölt ellenségének felesége lesz. A hatásszerű következmény szerint – nagyrészt poros földre születik.

A legrosszabb eset: az anyával – főként ha arhat-nő – paráználkodni, ez a legsúlyosabb bűn.

A hazugság. Három típusa – spirituális hazugság, nagy hazugság és apró hazugság. Az első: erkölcstelenül, a tanhoz nem méltó módon hazudni egy lámának. A második: a saját magunk hasznára, más kárára elkövetett hazugság. A harmadik: a haszontól és károkozástól mentes hazugság.

Három eredménye – a következmények beérésének gyümölcse értelmében az ember állati világba születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha emberi világba kerül is, gyakran rágalommal illetik. A hatásszerű következmény szerint, kellemetlen szájszaggal születik.

A legrosszabb eset: a Beérkezettet rágalmazni, egy lámának hazudni, a vétkek közül ezek a legsúlyosabbak.

A rágalmazás. Három típusa létezik: hathatós, kerülő úton érkező és titkos rágalom. Az első két barát között okoz megosztottságot. A második – olyan rágalom, amely kerülő úton jut tudomására két barátnak, és ez okoz megosztottságot közöttük. A harmadik, valamilyen titok miatt történik hasonló esemény.

Három eredménye: a következmények beérésének gyümölcse értelmében, az ember pokoli világban születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha emberi világba kerül is, elszakad barátaitól. A hatásszerű következmény szerint, egyenetlen fekvésű országba születik.

A legrosszabb eset: a nemes szerzetesrendet illetlen beszéddel rágalmazni, ez a legsúlyosabb bűn.

A gorombaság. Három típusa: egyenes, kerülő úton érkező és közvetett gorombaság. Az első – valakinek őszintén sokféle rosszat mondani. A második – lényegtelenséggel, fecsegéssel vegyes gorombaságot mondani valakinek. A harmadik – barátja, ismerősei előtt kellemetlenségeket állítani róla.

Három eredménye: a következmények beérésének értelmében, az ember pokoli világban születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha emberi világba kerül is, mindenféle neki nem tetsző beszédet fog hallani. A hatásszerű következmény szerint, szikes, sivár, bűnözőkkel teli vidékre születik.

A legrosszabb eset a szülőket vagy a tiszteletreméltókat ártó szavakkal illetni, a gorombaságok közül ez a legsúlyosabb bűn.

A fecsegés. Három típusa: téves, világi és igaz fecsegés. Az első – eretnek fennhangon mormoló recitálása és ehhez hasonló. A második, a mindennapi üres locsogás. A harmadik – olyannak beszélni a tanról, aki nem tiszteli és nem alkalmas annak megvalósítására.

Három eredménye: a következmények beérésének értelmében, az ember állati világba születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha em-

beri világba kerül is, saját szavait nem tisztelik. A hatásszerű következmény értelmében, kellemetlen időjárási körülmények közé fog születni.

A legrosszabb eset: ha valaki fecsegésével a tanra vágyók gyakorlását zavarja meg.

A sóvárgás. Három típusa létezik: a sajátéra, a máséra és e kettő közül egyikre sem irányuló sóvárgás. Az első, saját származáshoz, külalakhoz, erényhez, vagyonhoz ragaszkodás, és – „nincs hozzám hasonló!” – így gondolkodni róluk. A második, valaki más gazdagságára vágyakozni, és „bárcsak mindez az enyém lehetne!” – így kíváncsítani magunkban. A harmadik, olyan föld alatti kincsek birtoklására sóvárogni amelyek sem hozzánk, sem másokhoz nem tartoznak, és arra gondolni közben: „ó, bárcsak mindez az enyém lehetne!”

Három eredménye: a következmények beérésének értelmében, az ember állati világba születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha emberi világba kerül is, állandóan erős vágyak gyötrik. A hatásszerű következmény értelmében, olyan országba születni, ahol silány gabonájú a föld.

A legrosszabb eset: a visszavonultak koldulásból szerzett javait kívánni meg, a sóvárgások közül ez a legsúlyosabb bűn.

A rosszindulat. Három típusa: haragból, irigységből és ellenségeskedésből fakadó rosszindulat. Az első, harcmezőn, csata közben haragos indulattól eltelve arra vágyakozni, hogy ellenségünket legyilkoljuk. A második, vetélytársunktól való félelem okából, hogy vereséget szenvedhetünk tőle, az így létrejövő ártalmas gondolat. A harmadik – régebben magunkban hordozott ártalmas gondolatok felgyülemelése folytán kialakult gyilokvágy.

Három eredménye: a következmények beérésének értelmében, az ember pokoli világban születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha emberi világba kerül is, élete gyűlölettel lesz teli. A hatásszerű következmény szerint, fanyar és durva étkeket termő országba születik.

A legrosszabb eset: a határtalan vétek előkészítése felé irányuló cselekedet, az ártalmas gondolatok közül ez a legsúlyosabb bűn.

A helytelen létszemlélet. Három típusa: a tettel és következményével, az igazsággal és a Három Ékességgel kapcsolatos tévedés. Az első: nem hinni abban, hogy erényes vagy bűnös tettünk boldogságot vagy szenvedést okoz. A második, gyakoroljon bár az igazság ösvényén az ember, mégsem vágyakozik arra, hogy a megszüntetés igazságát elérje. A harmadik, a Három Kincset hamisnak tartani és gyalázkodni felette.

Három eredménye: a következmények beérésének értelmében, az ember állati világban születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, még ha emberi világba kerül is, nagy tudatlanság lesz osztályrésze. A hatásszerű következmény értelmében, terméketlen földre születik.

A legrosszabb eset: ha csak a szó szerinti, racionális, látható igazságban hisz az ember, a helytelen létszemléletek közül ez a legsúlyosabb bűn.

Általános értelemben ilyenek tehát a következmények gyümölcsei a tanítás szerint. Különösen három szempont érdemel figyelmet: a szenvedések, a gya-

koriságok, ill. a tárgyak szempontjaival összefüggő felosztások. Az első szerint, ha valaki gyűlölet miatt érénytelen tetteket követ el, akkor a pokolba jut. Ha erős vágyakozás miatt cselekszik, az éhes szellemek közé. Ha ostobaságból, akkor az állati világba.

Ahogy a Ratnávalí mondja:

*„Erős ragaszkodású,
éhes démonná lesz majd,
gyűlölő, poklokba jut,
ostoba: állatok közé.”*

A gyakorisággal összefüggésben: mérhetetlen számú érénytelen tett miatt az ember a pokolba kerül, sok ilyen tett miatt az éhes szellemek közé, néhány miatt pedig az állati világba.

A tárggyal összefüggésben, ha kitüntetett lénnel kapcsolatban követi el tettét, akkor az ember a pokolba jut. Ha közepes lénnel, az éhes szellemek közé. Ha átlagossal, az állati világba. Az érdemtelen tettek okainak és eredményeinek ez a magyarázata.

Ahogy a Ratnávalí írja:

*„Ragaszkodás, harag és
ostobaság – okai
rossz sorsnak, szenvedésnek,
érénytelen tettekből
pokol-világ szövődik.”*

II./b Az érdemekkel teli tettek oka és gyümölcsei

Most hagyjuk a tíz érénytelen tettet, és beszéljünk a tíz érdemekkel teliről. Egyeztetve a végrehajtott cselekedetekkel, ezek a következők: mások életének támogatása, nagylelkű adományozás, tiszta életmód, igaz beszéd, más ember barátságtalan viselkedésének elfogadása, békés, egyenes érintkezés, értelmes szavak használata, kevés dologhoz kötődés, az elégedettség és a szeretet gyakorlása, valamint törekvés a helyes értelem elérésére.

Három eredményük: a következmények beérésének értelmében, az ember a vágy-birodalomba, istenek vagy emberek közé születik. Az oknak megfelelő következmény szerint, mások életét előmozdítja, s ennek révén hosszú életű lesz, óvakodni fog a károkozástól. A hatásszerű következmény szerint, ha ilyen módon cselekszik, vagyonos, jó és nagy hatalmú földön fog megszületni.

Bemutattuk tehát az érdemdús tetteket és gyümölcseiket.

Ahogy a Ratnávalí mondja:

*„Érényes karmát teremtsz,
ha dőllyf és düh nem igaz,
ily tettekkel mennybe méész,
szerencséd ha megszületsz.”*

II./c. Az elmélyülés oka és gyümölcsei

Az ok, az elme megnyugtató meditáció révén, amelynek segítségével a gyümölcset, a megszülető összpontosítást el lehet érni. Az egyenletes összpontosításnak nyolc előkészítő fokozata van, nyolc voltaképpeni alapja és egy kitüntetett szintje.

A gyümölcs, amely az összpontosítás megszületését eredményezi, a formabirodalom tizenhét isteni világa és a forma nélküli tartományok négy isteni világa. Mivel ezek az okok és eredmények egymással közvetlenül összekötésben állnak, művelésük általános feltétele a tíz erény. A kiváló gyakorlat az első összpontosítási szint előkészítése, a rezzenetlen, megszakítás nélküli elmélyülés. A beteljesítő összpontosítás első alapját megvizsgálva az örömmel és boldogsággal teljes meditáció révén a Brahma-birodalom istenei közé lehet születni. A kitüntetett összpontosítás segítségével a nagy Brahma-birodalomban. A kiváló gyakorlat a második összpontosítási szint előkészítése, a rezzenetlen, a megszakítás nélküli meditáció. A beteljesítő összpontosítás második alapjának vizsgálatával felhagyva, a meditáció révén a „Csekély fénylésű” mennyei birodalomba, a második összpontosítási szint istenei közé lehet születni. A kiváló gyakorlatot és az előkészítést tehát ugyanannak kell tekinteni. A beteljesítő összpontosítás harmadik szintjén az örömmel felhagyva, a boldogsággal teljes elmélyülés révén a „Csekély erényű” mennyei birodalomba, a harmadik összpontosítási szint isteni világába lehet születni. A beteljesítő összpontosítás negyedik szintjének vizsgálódása révén az örömmel és boldogsággal felhagyva, meditáció révén a „Felhőtlen” mennyei birodalomba, a negyedik összpontosítási szint istenivé lehet születni. A negyedik összpontosítási szintet elhagyva a végtelen tér birodalmába, ezen meditálva pedig a végtelen tér istenivé lehet születni. Ezt elhagyva megnyilvánul a végtelen tudatosság, ezen meditálva pedig a végtelen tudatosság istenivé lehet születni. Ezt elhagyva a Semmi (a lappangó és potenciális teremtoerők birodalma) nyilvánul meg, ezen meditálva pedig a Semmi istenivé lehet születni. Ezt elhagyva megnyilvánul a Sem megkülönböztetés, sem meg nem különböztetés szintje, ezen meditálva pedig a Sem megkülönböztetés, sem meg nem különböztetés istenivé lehet születni.

Az elhagyás ösvénye vajon mit jelent?

Az alsóbb szintekből való kiábrándulás, és emiatt megszabadulást a visszahúzó vágyakozástól. Vajon a végtelen tér birodalmát és az ezt követőket azért nevezik így, mert a térre, és tovább (az ezután felsoroltakra) irányulnak? Nem, az első három esetben, amikor az elme a kiegyensúlyozottság állapotában van, a végtelen tér és a többi felidézésével ilyen nevekkel illetik a tapasztalást, de később, ha az elmélyülés befejeződött, az elme már nem hordozza azokat tovább. Az utolsó közülük a csekély megkülönböztetés szempontjából lett elnevezve, a képzetek nem világosak, de nem is teljesen nem léteznek.

Általánosságban, mind a nyolc összpontosítási szint az összeszedett üdvös tudaton, az egyhegyűségen alapul. Ezek a magyarázatai a zavartalan tett okának és okozatának.

A Ratnávaliból:

„Akadálytalan elmélyülés és forma-nélküliség révén, a Brahma és az azt követő világok örömeit élvezheted.”

Eszerint a körforgást a három tisztátalan tett hozza létre.

III. A sajátítás

Annyit jelent, hogy saját tetteink eredményeit mi magunk tapasztaljuk meg, az elkövető folytonosságát képező halmazatokban érik be az eredmény, más embernek ehhez nem lehet köze.

Az Abhidharmasamuccayából:

„Mit jelent a saját cselekvés? Azért nevezik sajátnak, mert a tettet és a gyümölcsöt mi magunk tapasztaljuk meg, nem másokkal közösen – ezt nevezzük tulajdonlásnak.”

Ha nem így történe, a létrehozott tett kárba veszne, semmibe tűnne, vagy pedig az embert olyan hatások érnék, amihez köze nincs, ez pedig lehetetlen, és így súlyos tévedés.

A szutrából:

„Devadatta cselekedetei földben, vízben (az elemekben) nem teremnek tovább, azonban halmazataiban és érzékszerveiben, amelyekkel kapcsolatban állt, annál inkább – hiszen ki másban is érelődhetnének meg?”

IV. Az osztályrész

Erényes vagy bűnös tettei gyümölcsét tévedés nélkül, örömmel, illetve szenvedéssel tapasztalja meg a cselekvő, erényes tettek felhalmozásával boldogságot, bűnösökével pedig szenvedést.

Az Abhidharmasamuccayából:

„Mit jelent a tett osztályrésze? Saját beérett tetteink megtapasztalását, erényesét és erénytelenét egyaránt, mindkettőt osztályrészük szerint, egykori cselekedeteinkkel összhangban.”

A kis Szattipathána szutrából:

„Erénnyel boldogságot ér el, erénytelenségből szenvedés származik, így az erényes és erénytelen tetteket, s azok eredményeit elmagyaráztuk.”

*„Erényes tett – boldog lét,
erénytelen – szenvedő.*

*Mindkét tettnek gyümölcse
beszédes magyarázat.”*

A Szurata – pariprcshából:

*„Rossz mag – a gyümölcs satnya,
édes magból ízteli,
fanyar tettben nincs erény,
gyümölcsét bölcs ízleli.”*

V. Kicsiny tetteiből nagy eredmény

Ahogy mondják: „aki bűnt követett el, az elkövetés idejéig tartót tudat-pillanatok számának megfelelő kalpán át fogja a poklot megtapasztalni.”

A Bodhicsarjávatárából:

„Bárki, akiben a Királyfi, vagy az őhöz hasonló adományozó felé ártalmas gondolat támad, annak megfelelő számú kalpán át fog pokoli helyeken tartózkodni, miként a Felébredett mondta.”

Minden egyes beszédbeli vétség 500, és még annál is több születésen át okozhat majd szenvedést, így mondják.

Az Udanávargából:

*„Kicsiny rossztett mit okoz?
– túlvilági rettegést,
szenvedések oka ez
mint méregcsepp gyomorban.”*

Azonban még a csekély erényű tett is nagy gyümölcsöt hozhat. Az Udaná-
vargából:

*„Csekélyke erénnyel is
mennyei jutalma lesz,
dúskálhat majd eleget,
mint gazda aratáskor.”*

VI. A kimeríthetetlen tett

Hogyha valamilyen ellenszer nincs rá, az eredmény beérése a kalpák végéig
sem csökken vagy pusztul el, a hajlamok hosszú időközön át lappanghatnak,
mégis, ahogy a körülményekkel találkoznak, a gyümölcs azonnal megterem.

A Karmasataka szútrából:

*„Karmáik biz soha el
nem enyésznek, száz kalpa
tűnhet, – ok és körülmény
majd meghozza gyümölcsét.”*

A kis Szattipathánából:

*„Jéggé fagyhat a tűz is,
szelet hurokkal vezesd,
Nap, Hold földre lehullhat,
karmád, hidd, valószínűbb.”*

Ezért az az ember, aki a létörvény szenvedéseitől fél, és saját tetteiben,
valamint azok eredményeiben bizakodik, akkor, ahogy mondják:

*„Nem örül a lét-özönnnek,
ön-békéjét keresi,
bűnös tetteket se tesz,
ő még csak közészerű.”*

– így mondják, ilyenek a közészerű ember gondolatai, példa erre a *„Krika király hét lánya”* című irat.

Ez volt A Megvilágosodás Ékkő-füzére, a Nemes Tanítások Kívánságteljesítő Drágakövéből *„A tettekről és azok gyümölcseiről”* szóló tanítás.

Boldogh Dezső fordítása